

Együttműködés a Lócsei Vakok és Csökkentlátók Könyvtárával

Könyvtár-vezetők, munkatársak és érdeklődők részére szervezett találkozót július 28-án a szarvasi Szlovák Önkormányzat az Eötvös utcai közösségi házban. A találkozó résztvevőit Mótán Tibor elnök köszöntötte. Jaroslav Michal Kacera igazgató és Mgr. Norbert Végh informatikus előadása után Tusják Lászlóné a Városi Könyvtár vezetője és a lócsei igazgató a jövőbeni együttműködés lehetőségeiről cseréltek gondolatokat, mindketten felajánlván a kölcsönös segítségnyújtást a

hangos könyvek, folyóiratok és információs anyagok könyvtárközi cseréjét illetően. Az intézmények közötti kapcsolatok ápolásában a Szlovák Önkormányzat vállalja a közvetítő szerepet. A lócsei könyvtárosok, akiket a világtalankénti intézményének jogásza J. Udrián Zoríák is elkísért, a szarvasiaknak értékes hanganyagokat ajándékoztak, melyeket a helyi könyvtár és a közösségi ház is szívesen bocsát csökkentlátók és világtalankénti rendelkezésére.

Maya

Kántor Zsolt

Arborétum-ösvények

Séta közben

Ahogy járjál a Lélek, a levelek összeszűnnek körülöttem.
A parkör beszélgetni akar veled, nézz hátra és kérdézd meg tőle, merre van a vízpart?
A hajó? Kérdézd vissza Lélek Áron, a zongorahangoló.
Igen. Zizegnek a tölgyfafelek és kettő nyomatékosan lehull a járdára. Szinte koppannak, olyan szárazak már.
A parkör valóban beszédes, Kossuth Lajosra hasonlít, az emigráns, ősz szaballú Kossuthra.
A görög kultúra számára az örökkévaló valahol hátul van, mint a múlt, amelybe csak visszafelé haladva lehet bejutni. Előre fele a jövő homálya, közepeben meg a jelen vastag füstakarója. A transzcendens irányzatok szerint pedig az örökkévalóságot hordozó "szellem" mind a három idő-szféra között benne van. A múlhatatlant, mint keletkezett állítja élénk a "növényzet".
Miről tetszik beszélni, Béla bácsi? Kérdezi Lélek Áron.
Az örökkévalóság érintése végső soron a Semmin átvélő Átjárón, a pillanaton keresztül történik meg, pontosan érzékelve, hogy az átjáró honnan hová vezet. Szigorúan logikai értelemben lehetséges, hogy a filozófus "bigondolkozza" magát a világon vagyis a filozófia világán kívülre, vagy még inkább: azon túlra. Most mi is bigondolkoznak magunkat az Arborétumon kívülre, az lesz a legjobb, gondolja Lélek.
Az íllelem is lehet groteszk vagy azzá válik. Tarafandál Béla bácsi.
Igen, élénkül fel a Lélek, mintha mindenki egyetlen hajóban evezne, ugyanazt a nyelvet (vizet) beszéljük, lapátjaink (füleink) küldözögnek. Ki-ki más hangszerelessé "hallás", "befogadókészség" tulajdonosa.
Ezen már túl vagyunk, kolléga. Ébredjen fel! Az Ige elvégezte már azt a munkát, aminek mi most nekiveselkedtünk. A nyelv "elbeszélte" a történetet.
Az irodalom elszállt, és mi mégis láncot hordunk...?
Beleszűlünk a Könyvbe, ez így van. Senki nem született a Régenyben kívül. Tehát az Átjáróhoz el kell jutnia mindenkinek valamikor.
Új terminust vezetek be, kedves barátaim, szól Béla bácsi, a Reznigáció.
A Lélek meglepődik. És mintha őszinte lenne. Gondolta is róla a Napló, most meg is mondhatná a többieknek, hogy ő a főszereplő.
A kétségbeesés szintén szellemi természetű. Valóban "reznigált" a színezte. De értékelhető momentum. Írja (súgja) a Napló a Lélek fülebe. És ő még mindig türelmes a Béla bácsizhoz.
Illusztráljuk a teóriát. Sokan úgy gondolják, azért beszélünk így, mert fentebb stilben akarunk "pompázni", pedig nem! Van rá okunk. Mert meg vagyunk győződve, hogy van helyünk ezen a világon s azon kívül is. Nem csak az evés-ívás országában akarunk jól élni, hanem a spirituálisban is. Ezt persze csak az érti, aki megállt már az Átjáróban és döntött. Heidegger és Kierkegaard beszélgetése ebben hoz újat. Az evilági mocsok elől fölmennek ama "felső" régióba és ott repkednek, amíg tart a dialógus. S ott a hegyek felett, a magasban, nincsenek már partikuláris "veszélyforrások".
A Lélek kész, de a test erőitlen, mondja ki Áron, ami a szívét nyomja.
Béla bátyám, nekem haza kell mennem, pitymallik.
Béla bácsi elkíséri a kijáratig, ami egyébként az Arborétum bejárata. Pihent egy, gondolja Lélek Áronról. S amaz meg viszont. Ezek tartják életben az irodalmat. Allapítja meg a Napló.

Dr. Molitorisz Pál

Kis Szarvasi Színház története II.

Előzmény: Dr. Molitorisz Pál: Kis Szarvasi Színház története I. Bevezető: A szarvasi műkedvelő színjátszás I. Szarvas és Vidéke Hetilap 30. szám

A szarvasi műkedvelő színjátszás II.

A rendező meghatározó szerepét többnyire tanító, újságíró, tisztviselő, olykor iparos töltötte be. A színpadokon rendezőként, a színdarabok betanítóiként találkoztunk Orosz Iván költő, szerkesztő, Toman János grafikus, festőművész, Kiss Mihály szabómeister, Pataki János, Litauzsky István, Podani István tanítók, Kondacs Andor színész-rendező,

főszereplő is egy személyben.

Jó szem kellett a színészek kiválasztásához. A legszerencsésebb volt, ha a kiválasztott személyhez a szerep közel állt. Sokszor művészi magaslatra emelkedett a műkedvelői előadás egy juhász, csizmadia, vagy szarvasi öregasszony alakításakor, mert a színész közelről ismerte az általa megformált személy egyéniségét, jellemét. Már a próbákat is a közönség érdeklődése kísér-

A motor c. vígjáték alkalmával készült felvétel 1929-30 (kalapban Kiss Mihály, rendező, főszereplő)

Jeszenszky József szerkesztő, Takács István, a szarvasi Unió nevű vállalkozás igazgatója nevével. A zenekarokat egyebek között Gazsó György és Szederkényi Nándor zenetanárok vezették, gyakran szerepeltek a műkedvelő zenés előadásokon a Kakuci és a Falussy szalonzenekar. A Szarvasi Dalkar gyakran közreműködött műkedvelő előadásokon, sőt önálló műkedvelő előadásokat is tartott Rohoska Géza igazgató-tanító, karnagy rendezésében.

Döntő jelentőségű volt a színdarabok megválasztása. A rendezőnek jól kellett ismerni a helyi viszonyokat, a közönség összetételét, igényét, kulturális színvonalát, kívánságait. Az opera műfaja pl. többnyire számításba sem jöhetett, de a könnyebb daljátékokat, vígjátékokat, operettekét, s főleg népszínműveket nagy sikerrel rendezték. A könnyebb súlyú, főleg a szórakoztatást szolgáló darabok mellett előadták pl. Mikszáth A Noszty fiú esete Tóth Marival c. regényének színpadi változatát, Petőfi János vitézét, a Ludas Matyi, Mörz Nem élhetek muzsikaszó nélkül, vagy Gárdonyi Borc. darabját. Gyakran mutatták be helyi szerzők műveit is. Ilyenkor a görög tragédiák előadásához hasonlóan előfordult, hogy a szerző volt a rendező, és a

te, többnyire 5-6 hét alatt felkészültek az előadásra. Komoly nehézséget jelentett a szereplők ruházata, tanulmányozni kellett a kort, amelyben a színdarab játszódik, s be kellett szerezni a megfelelő öltözetet. A színpadokat olykor nem kisebb személyiség, mint Ruzicskay György festőművész készítette. A maszkírást többnyire a helyi fodrászok végezték.

Ha a szarvasi sajtó műkedvelő előadásokról szóló recenzióit tanulmányozzuk, megállapíthatjuk, hogy többnyire népszerű, sikeresek voltak a rendezvények. Az előadásokat követő táncmulatságokon - melyek jó árukapcsolásnak bizonyultak - pedig a színpadot a zenészek foglalták el, a padokat kihordták a teremből, csak az idősebbek részére állítottak a sarokba asztalokat, székeket, hogy kedélyes borozgatás mellett kényelmesen tölthessék az időt. A figyelmes rendezőség gondot fordított arra is, hogy egyetlen lány se áruljon petrezselymet.

A táncmulatság előtt vagy annak szünetében a rendező egyesület elnöke, esetleg a színdarab rendezője megköszönte a szereplők igyekezetét, fáradozását, valamint a közönség támogatását, pártolását. A műkedvelő „színtársulatokról” szerencsére sok fény-

A művészet hivatása, hogy pótolja az életet, melyet nélkülözünk. Wagner

A Szarvasi Dalkar 1927-ben (ülősor balról az ötödik Dr. Tóth Pál, elnök országgyűlési képviselő, a hatodik Rohoska Géza karnagy)

képfelvétel maradt fenn. Többnyire a jelmez főpróbán készültek a fotók, melyek megörökítették a szereplőket és segítőköt, a rendező pedig közepeben foglalt helyet, kezében az előadás plakátjával.

A műkedvelő előadások divatja kiterjedt a tanyavilágra is. Pl. a Csabai úti Olvasókör műkedvelői a harmincas évek közepén több előadást tartottak a Szekera Pál tanyájára udvarán felállított sátorban.³ 1935-ben pedig a Vigadóban is felléptek egy népszínművel Janurik Mátyás tanító és Pribelszky János kovácsmester rendezésében.⁴

A műkedvelő színelőadások folytatódottak 1945 után is, a rendező szívek és a mősorra tüzött

A Fehérvári húsárók előadói 1934-ből, közepeben Orosz Iván

színdarabok azonban jelentősen megváltoztak. A koalíciós korszakban pl. az SZDP népmozgalmi szervezete mutatta be Fodor József Érettségi c. vígjátékát, vagy a Kisgazda Párt és az SZDP ifjúsága közösen Darvas József Szakadé c. drámáját.

Új színfoltként jelent meg a

kult meg a Szlovák Színjátszó Kör is.⁵

Nagy kár, hogy az elmúlt évtizedekben a műkedvelő színjátszás eltűnt városunk kulturális életének palettájáról, a felgyorsult, megváltozott világ inkább kedvez az elektronikus médiumnak. A tartalmas, bensőséges, pezsgő társadalmi életet is jelentő amatőr színjátszás pedig kiszorult, feledésbe merült. Vajon fel-támad-e valaha?

A tanulmány megjelent a Körös-napok rendezvényesorozat (2004. július 23-25) színelőadásainak műsorfüzetében.

(folytatjuk)

- 1 Dr. Lovász György: Fejezetek Szarvas kulturális életéből, Szarvas, 2001, 131. p.
- 2 Pl. Kiss Mihály szabómeister Paraszbárió és a Hadifogoly c., Galambos Desző kereskedő Meztelenek és a Vasárnapi c., Bartos Pál ev. lelkész Ez az, Katica! és a Kiteszített c. színművei, Ruzicskay György festőművész Nehéz az embernek egyedül lenni c., Janovszky György igazgató-tanító Íme, a kis Saul megért c., Borgulya Endre orgonista-tanító az Orvén szélén c. színműve bemutatásáról van tudomásunk.
- 3 Gráfik Pál (szül. 1911-ben) közlései
- 4 Szarvasi Közöny, 1935. június 9.
- 5 Szarvas járás-város szabad negyedvezetése, szerk.: Dr. Tóth Lajos, Szarvas, 1970. 107-108. p.
- 6 Justh Zsigmond (1863-1894) író szentetornyai birtokán paraszt műkedvelőkkel maga rendezte népszínműveket és klasszikus drámákat mutatott be 1893-ban.
- 7 Gal Zsuzsannától idéztem mű 47. p.

A Csabai úti Olvasókör színjátszó csoportja 1934-ben („civilben” közepeben Pribelszky János és Janurik Mátyás, elől hegedűvel Gráfik Pál, adatközlő)